

مدیریت فرهنگی

Cultural Management

به اهتمام:

حسین آریافر

سروش‌نامه: آریافر، حسین، ۱۳۴۸ - ، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور: مدیریت فرهنگی = Cultural management / به‌تمام حسین آریافر.
مشخصات نشر: تهران: متن گستران آریا، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۲۱۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۵۳۲۶-۷-۷ - ۴۹۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت کتابخانه: ص. ۲۱۱ - ۲۱۲.
موضوع: مدیریت فرهنگی
موضوع: مدیریت فرهنگی - ایران
موضوع: سیاست فرهنگی
موضوع: مدیران فرهنگی
رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ - ۴ - ۶۲۱/۱۴ HM
رده بندی دیویی: ۳۰۶
شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۲۵۶۲

نام کتاب: مدیریت فرهنگی

مؤلف: حسین آریافر

چاپ: منصوری

لیتوگرافی: کلک

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۵۳۲۶-۷-۷

نوبت چاپ: اول - سال ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۴۹۰۰۰ ریال

انتشارات: متن گستران آریا

آدرس: تهران، خیابان شریعی، روبروی خیابان بهار شیراز، خیابان کاج، پلاک ۶۷، واحد ۳

تلفن: ۷۷۶۲۶۳۳۸-۹ - تلفکس: ۷۷۶۲۵۸۶۴

بسم الله الرحمن الرحيم

«فرهنگ مثل هواست که انسان وقتی این هوا را استنشاق می‌کند، با هوایی که استنشاق کرده و با آن جانی گرفته، می‌تواند دم قدم بردارد و جلو برود. بقیه کارها همه برخاسته از آن چیزی است که شما استنشاق کردید. اگر چنانچه یک جایی، هوای مسمومی تزریق شود، نتیجه‌ای که در اندام‌ها دیده خواهد شد، تابع آن مسمومیتی است که در هواست.

اگر فضا را با دود یا مخدری تخریب کنند، فرهنگ یک چنین حالتی دارد. فرهنگ را دست کم نگیرید. خیلی مهم است؛ بنابراین، وقت صرف کنید و در بودجه هم برایش پول و فصول قابل توجهی بگذارید تا جهت ارزشی به فرهنگ بدهید. از جمله کارهایی که مسئولین فرهنگی دولت خیلی باید به آن بپردازند و واقعاً یک دقیقه را در آن فروگذار نکنند، این است که به فرهنگ عمومی جامعه و ابزارها و وسایل فرهنگی، جهت ارزشی بدهند. چون تلاش زیادی شده است تا جریان‌های فرهنگی و عامل‌های فرهنگی - هنر و ادبیات و شعر و سینما و بقیه - جهت ارزشی حرکت کنند و راه بیفتند. شما باید کمک کنید و همه تلاشتان را بکنید که به تحركات فرهنگی کشور در جهت ارزشی جهت بدهید.»

(بیانات رهبر فرزانه انقلاب اسلامی در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت با ایشان به مناسبت هفته دولت در تاریخ ۱۳۸۶/۶/۴)

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۱	 فصل اول: مبانی نظری
۱۳	 بخش ۱/ مدیریت
۱۸	 بخش ۲/ فرهنگ
۲۸	 بخش ۳/ مدیریت فرهنگی
۴۶	 بخش ۴/ مهندسی فرهنگی
۵۱	 فصل دوم: نظام فرهنگی و فرهنگ عمومی
۵۴	 بخش ۱/ نظام فرهنگی
۶۰	 بخش ۲/ فرهنگ عمومی جامعه
۸۵	 فصل سوم: برنامه‌ریزی فرهنگی
۸۷	 بخش ۱/ محدودیت‌ها
۹۹	 فصل چهارم: آسیب‌شناسی فرهنگ
۱۰۱	 بخش ۱/ ابعاد
۱۰۴	 بخش ۲/ آسیب‌های بنیادی
۱۵۱	 فصل پنجم: مدیریت آسیب‌شناسی فرهنگ
۱۷۵	 فصل ششم: راهکارهای اعتدال فرهنگی
۱۷۷	 بخش ۱/ اصول فرهنگی
۱۸۰	 بخش ۲/ احیای هویت دینی
۱۸۲	 بخش ۳/ جنبه‌های کاربردی فرهنگ
۱۸۴	 بخش ۴/ عناصر فرهنگ غرب
۱۸۸	 بخش ۵/ بایدهای فرهنگی
۱۹۰	 بخش ۶/ راه‌ها و روش‌های تأمین امنیت فرهنگی در جامعه دینی
۱۹۹	 بخش ۷/ نقش فرهنگ در وفاق اجتماعی
۲۰۳	 مؤخره: مدیریت فرهنگی کشور و ویژگی‌های آن

مقدمه

مقوله فرهنگ در دهه های اخیر یکی از جنبه های حیاتی مورد مطالعه به حساب آمده است. این که فرهنگ چیست؟ فرهنگ عمومی جامعه چگونه شکل می گیرد؟ تفاوت آن با نظام فرهنگی هر جامعه چیست؟ ابعاد آن کدام است؟ چه مشخصاتی دارد و میزان اثرپذیری فرهنگ عمومی از نظام فرهنگی تا چه حدی است؟ بحث هایی است که در این مجال به اختصار به آن پرداخته می شود.

در هزاره جدید، این واقعیت پذیرفته شده است که فرهنگ در تمامی عرصه های زندگی بشر ایفای نقش می کند. این موضوع تحت تأثیر تحولات سریع و گوناگون در ابعاد مختلف زندگی انسان ها و ظهور گرایش های جدید در علوم اجتماعی مورد قبول واقع شده که بدون رجوع به فرهنگ و موضوعات فرهنگی نمی توان برداشتی درست و دقیق از مسائل و موضوعات زندگی ارائه کرد. در جهان کنونی، محتوا و صورت زندگی در ابعاد مختلف، شکلی فرهنگی به خود گرفته است و کمتر موضوعی را می توان یافت که به نحوی به فرهنگ مرتبط نباشد. فرهنگ حتی در باطن و ظاهر موضوعات اقتصادی وارد شده و جایگاه محوری در آن پیدا کرده است.

اهمیت فرهنگ اکنون از نقشی که برای آن در زمینه همبستگی اجتماعی، ایجاد انگیزه و تحول، رفع مشکلات اجتماعی، پر کردن اوقات فراغت و... متصور بودند، بسی فراتر رفته است. امروزه سرنوشت کشورها کاملاً با تحولاتی که در عرصه فرهنگ در سطوح ملی و فراملی رخ می دهد، پیوند خورده است و کشورها و یا به عبارت دقیق تر دولت - ملت ها در جهان متغیر کنونی وارد فضایی شده اند که اقدامات و فعالیت های شان به طور اجتناب ناپذیری تحت تأثیر تحولات عرصه فرهنگ قرار دارد. اگرچه بخشی از تحولات عرصه فرهنگ و سایر تحولات مرتبط با آن برای دولت - ملت ها اجتناب ناپذیر بوده و آنها خواه ناخواه مشمول تأثیراتی خواهند بود که در این عرصه رخ

می‌دهد؛ ولی بخش قابل توجهی از این تحولات قابل درک و پیش‌بینی بوده و می‌توان برای آن برنامه‌ریزی کرده، آن را تحت نظارت و کنترل درآورد و به نوعی در واقع آن را مدیریت کرد.

مجموعه حاضر در همین مسیر تدوین شده‌است. بسیاری از مطالب شاید در حد طرح مسئله باقی مانده باشند، ولی در عین حال سعی شده تا مهم‌ترین مباحث مدیریت فرهنگ مطرح و بحث شود. این مجموعه در همین ارتباط ابتدا ضمن تشریح مفاهیم فرهنگ و مدیریت فرهنگی و ویژگی‌ها و مؤلفه‌های اساسی آنها، تلاش کرده تا وضعیت گذشته و حال برنامه‌ریزی فرهنگی در ایران را تشریح و برخی از مهم‌ترین عواملی که بر آن تأثیرگذار هستند، بررسی کند و پس از آن به آسیب‌شناسی فرهنگی و ارزیابی فعالیت‌های فرهنگی در ایران بپردازد. در بررسی انجام‌شده سعی بر این است به‌م‌طور برون‌رفت از مشکلات موجود راه‌حل‌هایی هم پیشنهاد شود، بر همین اساس این مجموعه در شش فصل و یک مؤخره، گردآوری و تنظیم شده‌است.

فصل اول به مبانی نظری اختصاص دارد. در بخش اول این فصل، مدیریت تعریف شده و در بخش دوم به تعریف مفهوم فرهنگ، ابعاد، ویژگی‌ها، اهمیت، کارکردها و برخی نظریه‌های مربوط به آن پرداخته شده‌است. در بخش سوم مفهوم مدیریت فرهنگ، ابعاد و چارچوب‌های آن، ضرورت و اهمیت آن و تأثیر رویکردهای فرهنگی بر مدیریت فرهنگی بحث و بررسی شده‌است. بخش چهارم نیز به بررسی مفهوم تغییر و تحول فرهنگی، مدل و الگوی عملیاتی آن اختصاص دارد. در بخش پنجم درباره مدیریت فرهنگی و مهارت‌های مدیران فرهنگی بحث شده‌است. در بخش ششم مقوله مهندسی فرهنگی و مهندسی فرهنگی از منظر امام محمد باقر (ع) مورد بازکاوی قرار می‌گیرد.

در فصل دوم مباحثی مربوط به نظام فرهنگی و فرهنگ عمومی کنج‌انده شده‌است و شامل پنج بخش است: در بخش اول مفهوم نظام فرهنگی بررسی می‌شود. بخش دوم به فرهنگ عمومی، فرهنگ اسلامی و ویژگی‌های عمومی فرهنگ اختصاص دارد. در بخش سوم به رسالت مدیریت فرهنگی و نیازشناسی و تفاوت‌های فرهنگی پرداخته شده‌است.

در فصل سوم مباحثی مربوط به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری فرهنگی به چشم می‌خورد که شامل پنج بخش است: در بخش اول کلیات برنامه‌ریزی فرهنگی و محدودیت‌ها بررسی می‌شود. در بخش دوم برنامه‌ریزی قبل از انقلاب در زمینه فرهنگ مرور می‌شود. در بخش سوم برنامه‌ریزی پس از انقلاب در حیطه فرهنگ مورد بازکاوی قرار می‌گیرد و بخش چهارم به بازخوانی دستاوردهای سی‌ساله انقلاب اسلامی در عرصه فرهنگ به روایت وزیر وقت ارشاد اسلامی می‌پردازد.

فصل چهارم به آسیب‌شناسی فرهنگ و مشکلات پیش‌رو می‌پردازد، در این فصل ... که

بیشترین حجم مطالب را شامل می‌شود - مشکلات فرهنگی از ابعاد مختلف بررسی می‌شود. فصل پنجم به آسیب‌شناسی فرهنگی مشکلات و معضلات موجود در ایران اختصاص دارد و فصل رویکردهای موجود نهادهای فرهنگی تحلیل کرده، درباره عملکرد آنها بحث و بررسی می‌کند.

فصل ششم شامل مباحثی مربوط به راهکارهای برون‌رفت از بحران و رفع مشکلات موجود فرهنگی است. در این فصل سعی شده تا اصول فرهنگی، احیای هویت دینی، عناصر فرهنگ غرب و بایدهای فرهنگی و نقش فرهنگ در وفاق اجتماعی تبیین شود. در مؤخره کتاب که فصل هفتم تلقی می‌شود، فرازهایی از بیانات رهبری معظم انقلاب در خصوص مهندسی فرهنگ درج شده‌است.